

**Załącznik do Uchwały nrXIV/97/08
Rady Gminy Górzycy z dnia 29 lutego 2008r**

**PROGRAM
USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA GMINY GÓRZYCA**

Górzycy, luty 2008 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
1.1. Wprowadzenie.....	3
1.2. Ogólna charakterystyka gminy Górzycy.....	3
1.3. Cel i zadania programu.....	4
2. Prawne aspekty użytkowania i usuwania.....	5
2.1. Uregulowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska.....	5
2.2. Uregulowania prawne regulujące szczegółowo użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest.....	5
2.2.1. Ustawy.....	5
2.2.2. Rozporządzenia.....	6
2.3. Obowiązki i pozwolenia w zakresie postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest w odniesieniu do właścicieli, zarządcy lub użytkowników, wytwarzających odpady, posiadaczy odpadów, zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów.....	9
2.3.1. Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników – czyli bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest.....	9
2.3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników – usuwanie wyrobów Azbestowych.....	10
2.3.3. Obowiązki wytwórcy odpadów zawierających azbest.....	10
2.3.4. Zbieranie, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.....	12
2.3.5. Zadania Gminy.....	13
3.Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	14
3.1. Występowanie i zastosowanie azbestu	14
3.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	15
3.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku	16
3.3.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest	17
3.3.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	18
3.3.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	18
4. Stan aktualny w zakresie wyrobów zawierających azbest i gospodarki odpadami azbestowymi w gminie Górzycy	20
4.1. Wprowadzanie.....	20
4.2. Ilość wyrobów zawierających azbest	21
4.2.1. Budynki mieszkalne i inwentarskie.....	21
4.2.2. Rury azbestowo-cementowe	22
5. Składowiska odpadów azbestowych.....	22
6. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....	25
6.1. Założenia programu.....	25
6.1.1. Oszacowanie ilość wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia oraz pojemności potrzebna do ich składowania.....	25
6.2. Założenia w perspektywie krótko -, średnio- i długoterminowej.....	26
6.3. Koszty wdrożenia programu.....	27
6.4. harmonogram rzeczowy realizacji zadania.....	28
6.5. możliwości finansowe realizacji programu	28
7. Organizacja zarządzania „programu...”	30
8. Podsumowanie	30

1. WSTĘP

1.1 Wprowadzenie

W dniu 14 maja 2002 roku Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski".

Program ten obejmuje okres 30-letni, tj. lata 2003 - 2032.

Realizacja zadań przewidzianych w tym "Programie" wymaga zaangażowania administracji publicznej i różnych instytucji działających na trzech poziomach:

- centralnym: Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki, Główny Koordynator "Programu ..." (w strukturze ministerstwa)
- wojewódzkim: wojewoda, samorząd województwa,
- lokalnym: samorząd powiatowy, samorząd gminny.

W przypadku gminnego planu gospodarki odpadami szczegółowy zakres, sposób i formę jego opracowania określa ustawa o odpadach oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003r w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz.U. Nr 66, poz. 620). W przypadku gminnego planu usuwania wyrobów zawierających azbest ustawa o odpadach i ustawa Prawo ochrony środowiska.

1.2. Ogólna charakterystyka gminy Górzycy

Gmina Górzycy leży w środkowo – zachodniej części województwa lubuskiego w powiecie ślubickim. Graniczy ona z gminami: Rzepin, Ślubice, Słońsk, Ośno Lubuskie i miastem Kostrzyn n/O, zachodnią część gminy stanowi granica kraju biegnąca po rzece Odrze. W skład gminy wchodzi 12 miejscowości w tym 7 o statucie sołectwa.

W roku 2007 gmina Górzycy była zamieszkała przez 4305 osób przy powierzchni gminy 145 km², co stanowiło 29,7 osoby na km². Dominującymi miejscowościami są: Górzycy stolica gminy zamieszkała przez 1539 osób, miejscowość Czarnów 654 osób i Żabice 586 osób.

Gmina o charakterze rolniczym zdominowanym do roku 1989 przez państwowe gospodarstwa rolne Obecnie większość gruntów rolnych jest dzierżawiona bądź stanowi własność średnio i dużo arealowych indywidualnych gospodarstw rolnych powstałych po przemianach na przełomie lat 1990-2000. Na terenie gminy brak jest typowych zakładów przemysłowych. Mieszkańcy poza pracą w rolnictwie i własnych drobnych działalnościach gospodarczych pracują w okolicznych miastach np. Kostrzyn nad Odrą, Ślubice, Sulęcín. Duże znaczenie dla gminy ma jej przygraniczne położenie. Umożliwia to zarówno do przyciągnięcia kapitału zagranicznego, a przede wszystkim otwiera nowy

kierunek rozwoju jakim jest turystyka w szczególności tak zwana turystyka kilkudniowa. Przemawiają za tym warunki przyrodnicze, kulturowe (stara siedziba biskupów lubuskich, bogata historia i pozostałości architektoniczne związane z minionymi czasami), tranzytowe położenie gminy (przejście graniczne w Słubicach, Świecku, Kostrzynie nad Odrą).

Gmina Górzycza jest bogata w cenne przyrodniczo obszary wśród których możemy wyróżnić:

- Park Narodowy „Ujście Warty”
- Park Krajobrazowy „Ujście Warty”
- Rezerwat Przyrody „Pamięcin”
- Obszar Natura 2000 – dyrektwa siedliskowa i ptasia,
- Obszar chronionego „Owczary”
- Liczne użytki ekologiczne

Ogólnie, powierzchnia o walorach przyrodniczych prawnie chroniona zajmuje ok. 59% powierzchni gminy.

1.3. Cel i zadania Programu

Nadrzędnym długoterminowym celem " Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Górzycza" jest:

Usunięcie wyrobów azbestowych z terenu gminy Górzycza i bezpieczne jego unieszkodliwienie.

Cel ten pozostaje w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w wojewódzkim "Programie ..". Osiągnięcie tego celu będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (okres ok. 30 lat) poprzez usunięcie z terenu gminy stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest.

Ogólnym zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. Zatem w programie ujęto:

- a). ilości wyrobów oraz ich rozmieszczenie na terenie gminy w układzie miejscowości,
- b). wskazanie najbardziej newralgicznych miejsc ze względu na największą ilość występujących wyrobów zawierających azbest, a co za tym idzie największe zagrożenie zdrowia człowieka,
- c). przewidywaną ilość odpadów zawierających azbest koniecznych do składowania w latach: 2007-2012, 2013 - 2022 i 2023 - 2032
- d). propozycje działań organizacyjnych i inwestycyjnych zmierzających do osiągnięcia celów Programu wraz z harmonogramem ich wdrażania
- e). koszty wdrażania Programu i organizację zarządzania Programem.

2. Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

2.1. Uregulowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska

Azbest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska obok PCB zaliczany jest do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Azbest jako substancja stwarzająca szczególne zagrożenie dla środowiska powinien być wykorzystywany, przemieszczany i eliminowany przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności. Instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone bądź unieszkodliwione.

Ustawa nakłada na wykorzystującego wyroby zawierające azbest, obowiązek sukcesywnej ich eliminacji i obowiązek dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania oraz sposobu ich eliminowania oraz obowiązek przedkładania wojewodzie okresowych informacji o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania.

W przypadku osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami (m.i.n. mieszkańcy budynków, wraz z budynkami, obiektami użytkowymi, gospodarczymi i in.) ustawa nakłada obowiązek przedłożenia informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania (wyrobów zawierających azbest) w formie uproszczonej do Wójta Gminy Górzycy do 31 stycznia każdego roku.

Również ustawa nakłada na Wójta Gminy obowiązek przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu (wyrobów zawierających azbest) raz na rok, do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

2.2. Uregulowania prawne regulujące szczegółowo użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Do głównych aktów prawnych regulujących szczegółowe wymagania i zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest należą:

2.2.1. Ustawy

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U Nr 101, poz. 628 z 1997 r. z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (Dz. U. Nr 89, poz. 414, z późn. zm.) zgodnie z art. 30 ust. 3 stanowi: Właściwy organ może nałożyć, w drodze

decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować: zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie stanu środowiska lub dóbr kultury, pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych, wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

3. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególnie zagrożenie dla środowiska (w tym również azbest)
  4. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego wojewodę lub starostę – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876),
  - Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. nr 71, poz. 649),
  - Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 października 2005r w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. Nr 216, poz. 1824).

2.2.2. Rozporządzenia

1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. 2001 Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest,

- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

2. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. 2002 Nr 175, poz. 1439) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

3. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny* (Dz. U. 2002 Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady o następujących kodach:

- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

4. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. 2002 Nr 217, poz. 1833) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:

a). pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne minerały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu

- pył całkowity – 1,0 mg/m³
- włókna respirabilne – 0,2 mg/m³

b). pyły zawierające krokidolit

- pył całkowity – 0,5 mg/m³
- włókna respirabilne – 0,2 mg/m³

5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. 2003 Nr 1, poz. 12) określa

limity stężenia azbestu w powietrzu. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:

- dla 1 godziny – 2 350 włókien/m³
- dla roku kalendarzowego – 250 włókien/m³.

6. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. 2003 Nr 61, poz. 549). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.

7. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. 2003 Nr 120, poz. 1126) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.

8. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest* (Dz. U. 2003 Nr 192, poz. 1876). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest – oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do wojewody.

9. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. 2004 Nr 71, poz. 649) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest - obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W.w podmioty przechowują 1 egz. oceny (łącznie ze stosowną dokumentacją) a 2-gi egz. oceny przekazują właściwemu organowi nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

10. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy* (Dz. U. 2004 Nr 280, poz. 2771). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem).

11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2005 Nr 260, poz. 2176). Rozporządzenie określa jednostkowe stawki opłat za:

- a). gazy lub pyły wprowadzane do powietrza
  - azbest 298,78 zł/kg
- b). umieszczenie odpadów na składowisku:
  - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy 43,44 zł/Mg
  - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu 43,44 zł/Mg
  - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo-cementowych 43,44 zł/Mg
  - 10 11 81* - odpady zawierające azbest 43,44 zł/Mg
  - 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi 43,44 zł/Mg
  - 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest 43,44 zł/Mg
  - 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest 43,44 zł/Mg
  - 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest 0,00 zł/Mg
  - 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest 0,00 zł/Mg

12. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2005 Nr 73, poz. 645). Rozporządzenie określa m.in. obowiązki wykonywania badań właściwych dla prowadzenia prac z czynnikami szkodliwymi (w tym azbest).

2.3. Obowiązki i pozwolenia w zakresie postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest w odniesieniu do właścicieli, zarządcy lub użytkowników, wytwarzających odpady, posiadaczy odpadów, zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów.

2.3.1. Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników – czyli bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest:

- dokonanie przeglądu technicznego obiektów i urządzeń budowlanych lub instalacji przemysłowych wraz z identyfikacją rodzaju azbestu oraz sporządzeniem „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”
- przedłożenie wyników inwentaryzacji (jako informacji) wojewodzie w przypadku przedsiębiorcy, Wójtowi osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami,

- sporządzanie corocznie planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu,
- podejmowanie decyzji o usuwaniu azbestu,
- zgłaszanie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prace polegające na zabezpieczeniu wyrobów zawierających azbest,
- dokonywanie wyboru wykonawcy prac prowadzącego zabezpieczenia wyrobów zawierających azbest (wyłącznie wykonawca prac spełniający wymogi jakie dla wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest),
- opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- oznakowanie miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń w których jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- oznakowanie miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest,

2.3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników – usuwanie wyrobów azbestowych:

- dokonywanie przeglądu technicznego obiektów i urządzeń budowlanych lub instalacji przemysłowych wraz z identyfikacją rodzaju azbestu oraz sporządzeniem „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” – identyfikacja rodzajów azbestu powinna być przeprowadzona przez uprawnione laboratoria,
- przeprowadzanie kontroli stanu wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów,
- podjęcie decyzji o konieczności usuwania wyrobów zawierających azbest,
- zgłaszanie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- opracowanie projektu technicznego usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest wraz z harmonogramem prac,
- dokonanie wyboru wykonawcy prac – wyłącznie wykonawca prac spełniający wymogi w tym zakresie,
- poinformowanie użytkowników, pracowników, mieszkańców obiektu o planowanym usuwaniu wyrobów zawierających azbest i sposobach zabezpieczenia środowiska i zdrowia ludzi,
- uzyskanie pisemnego oświadczenia od wykonawcy prac o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych – przechowywane przez 5 lat.

2.3.3. Obowiązki wytwórcy odpadów zawierających azbest:

- Obowiązki wytwórcy odpadów wynikające z ustawy o odpadach:
  - opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest (jeśli wytwarza odpady azbestowe w ilości powyżej 0,1 Mg rocznie),

- uzyskanie decyzji zatwierdzającej program j.w. przez właściwego wojewodę lub starostę,
  - opracowanie i przedłożenie informacji o wytwarzanych odpadach zawierających azbest oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami w terminie 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstanie odpadów zawierających azbest (poniżej 0,1 Mg/rok),
  - prowadzenie ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych oraz ewidencję miejsc przeznaczenia odpadów,
  - przedłożenie informacji zbiorczej o rodzajach i ilościach odpadów oraz sposobach gospodarowania nimi marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy,
  - zawarcie umowy lub porozumienia na transport i unieszkodliwienie odpadów azbestowych,
- Obowiązki wytwórcy odpadów w wyniku prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wynikające z aktów prawnych dotyczących azbestu oraz ochrony przed jego szkodliwością:
    - uzyskanie odpowiedniego zezwolenia, pozwolenia, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi,
    - przeszkolenie przez uprawnioną instytucję pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzeganie procedur dotyczących bezpiecznego postępowania,
    - opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
      - ü Identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
      - ü Informację o metodach wykonywania planowanych prac,
      - ü Zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
      - ü Ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
    - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniami na działalność azbestu,
    - zgłoszenie prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy, który powinien zawierać:
      - ü Rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest,
      - ü Termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac,
      - ü Adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej,

- ü Kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
  - ü Określenie liczby pracowników, którzy będą kontaktować się z azbestem,
  - ü Zobowiązania wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót,
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest,
  - usuwanie wyrobów zawierających azbest w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia,
  - stosowanie opakowania i przygotowanie odpadów zawierających azbest do transportu,
  - zapewnienie ochrony pracowników zatrudnionych przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest przed szkodliwym działaniem włókien azbestu i pyłu zawierającego azbest,
  - oczyszczenie terenu z pyłu azbestowego i złożenie właścicielowi, użytkownikowi lub zarządcy obiektu, dokumentu stwierdzającego o prawidłowości wykonania prac i oczyszczenia z azbestu.

2.3.4. Zbieranie, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

- wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów,
- posiadacz odpadów (w tym również wytwórca odpadów) może przekazywać odpady wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami,
- zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany wskazać prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów miejsce odbioru odpadów oraz posiadacza odpadów, do którego należy dostarczyć te odpady,
- prowadzący działalność w zakresie transportu odpadów jest obowiązany dostarczyć te odpady do posiadacza odpadów, który został mu wskazany przez zlecającego usługę,
- prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów oraz prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wymagana uzyskania zezwolenia,
- zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów wydaje starosta w drodze decyzji na wniosek:
  - ü W przypadku zbierania – starosta właściwy ze względu na miejsce zbierania odpadów,
  - ü W przypadku transportu – starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów,
- prowadzący działalność wyłącznie w zakresie transportu odpadów prowadzi ewidencję z zastosowaniem tylko kart przekazania odpadów i jest obowiązany do poświadczania na karcie przekazania tej usługi,
- do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się odpowiednie przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych,

- transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, dla których przepisy o transporcie towarów niebezpiecznych nie ustalają szczególnych warunków przewozowych, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska,
- zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów wydawane jest w trybie ustawy o odpadach, natomiast w przypadku unieszkodliwiania odpadów azbestowych aktualnie na terenie Polski dopuszczone jest ich składowanie na oddzielonych składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych kwaterach na terenie składowisk innych niż obojętne, unieszkodliwianie metodami fizykochemicznymi oraz składowanie odpadów zawierających azbest pod ziemią.

2.3.5. Zadania Gminy.

Do zadań Gminy w zakresie kontroli i likwidacji odpadów zawierających azbest należy:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyrobów z azbestem,
- przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,

Przygotowanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Gminnych programów ...”

W przypadku Rady Gminy , do zadań należy:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych gminy z realizacji zadań „Gminnego programu ...”

3. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

3.1. Występowanie i zastosowanie azbestu

Azbest jest nazwą handlową grupy materiałów włóknistych. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Rozróżnia się następujące typy azbestu: chryzotyl (włóknista odmiana serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu), amozyt (krzemian żelazowo-magnezowy, krokidolit (krzemian sodowo-żelazowy), antofilit (krzemian magnezowy zawierający żelazo).

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest dosyć powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była jego eksploatacja na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Właściwości azbestu takie jak: duża odporność na wysokie i niskie temperatury, niewielkie przewodnictwo cieplne i odporność na działanie czynników chemicznych

sprawiły, że stał się on powszechnie wykorzystywany jako cenny surowiec również w Polsce.

Azbest szeroko stosowany był w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, ale także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym. Najważniejszymi zastosowaniami azbestu są:

- wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestu chryzotylowego i azbestów amfibolowych, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10-35% azbestu;
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotyłu;
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione,
- wyroby cierne, takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców,
- wyroby tekstylne: sznury i maty,
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu..

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96% ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo-cementowe (faliste i płaskie).

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 roku w Krakowie, następnie w Lublinie (ok.1910 r.) i w Ogrodzieńcu k/Zawiercia (ok. 1920 r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60-tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo-cementowych. Głównym surowcem stosowanym do produkcji był azbest chryzotylowy, ale do połowy lat osiemdziesiątych do produkcji rur ciśnieniowych stosowany był także krokidolit oraz niewielkie ilości amozytu.

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce została zakazana Ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 poz. 1018 z 1998 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych, a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest.

Natomiast po 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Wyjątek stanowią wyroby z zawartością azbestu, które nie posiadają jeszcze swoich zamienników ze względu na ekstremalne warunki pracy. Wykaz takich wyrobów zawarty jest w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzania na polski obszar celny. Dotyczy to azbestu włóknistego sprowadzanego do diafragmy do elektrolizy przeponowej przy produkcji chloru i wyrobów azbestowo-kauczukowych.

3.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń.

Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Wielkość zagrożenia zdrowia zależna jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm i są dłuższe niż 5 μm , przy czym najbardziej szkodliwe są włókna o długości ok. 20 μm

Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną chorób układu oddechowego tj.: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości).

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii (zwłaszcza nowotworów) występują długie okresy. Czyli aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20-40 lat temu.

W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem jest międzybłoniak opłucnej, a także w zależności od poziomu ekspozycji obserwowany jest również wzrost ryzyka zachorowania na raka płuc.

3.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku

Głównym celem informowania o ryzyku jest dostarczenie informacji o zagrożeniu osobom i społecznościom narażonym na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe zgodnie z zasadami wynikającymi z odpowiednich przepisów prawnych. Uzyskane informacje stanowią podstawę do opracowywania różnych wariantów strategii zmniejszania ryzyka, które brane są pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich wdrażania.

Proces informowania i rzetelności przekazywanej informacji zależą zarówno od poziomu merytorycznego, możliwości i umiejętności oceny oszacowania ryzyka, jak i od warunków polityczno-społecznych (polityka informacyjna, wolna prasa współpracująca ze specjalistami oceniającymi zagrożenie, itp.).

Zgodnie z definicją zaproponowaną przez Narodową Radę ds. Badań Naukowych Stanów Zjednoczonych "Informowanie o ryzyku jest procesem wzajemnego współdziałania jednostek, grup i instytucji w wymianie informacji i opinii o istocie zagrożenia (...)". Pod hasłem "współdziałanie" należy rozumieć współpracę ze społeczeństwem specjalistów oceniających ryzyko ze specjalistami zajmującymi się zarządzaniem ryzykiem, a więc: epidemiologów, przedstawicieli ministerstwa zdrowia, środowiska, przemysłu, a także grup zaangażowanych w problematykę ochrony środowiska.

Informowanie społeczności o ryzyku związanym z narażeniem na czynniki szkodliwe (w tym azbest) jest sprawą delikatną i bardzo trudną, wymagającą zaangażowania opinii publicznej w proces szacowania ryzyka i informowania o nim. Istotne znaczenie odgrywa właściwe rozeznanie podstawowych zagadnień przez wszystkich zainteresowanych partnerów.

Agencja Ochrony Środowiska (EPA – Environmental Protection Agency) opublikowała szereg dokumentów zawierających zasady informowania o ryzyku. Powszechnie stosuje się siedem podstawowych zasad:

- (1) Akceptuj i angażuj społeczność jako równorzędnego partnera,
- (2) Starannie planuj sposób przekazywania informacji o zagrożeniu, a następnie oceniaj wyniki komunikowania się,
- (3) Uważnie słuchaj tego, co mają ci do przekazania inni,
- (4) Bądź uczciwy, szczery i otwarty,
- (5) Koordynuj wysiłki i współpracuj z innymi (grupami, ośrodkami) w procesie przekazywania informacji,
- (6) Nawiażuj współpracę ze środkami masowego przekazu i przekazuj informacje przygotowane zgodnie z regułami środków masowego przekazu,
- (7) Mów jasno i życzliwie.

3.3.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Bezpieczne użytkowanie płyt azbestowo-cementowych uwarunkowane jest, oprócz czynnika czasu użytkowania, także właściwym ich zabezpieczeniem. Znane są dwie metody zabezpieczania wyrobów z azbestem:

- obudowanie
- pokrycie powłoką (kapsulacja)

Pierwsza metoda polega na odizolowaniu wyrobów zawierających azbest od otoczenia poprzez obudowanie ich pyłoszczelną przegrodą wykonaną np. ze sklejki lub płyt gipsowych. Natomiast kapsulacja to pokrycie powierzchni tych wyrobów specjalnymi substancjami impregnującymi uniemożliwiającymi kruszenie się azbestu lub błonotwórczymi, które tworzą na powierzchni materiału warstwę uniemożliwiającą odłamywanie się zewnętrznych części wyrobu.

Należy nadmienić, że czynnikiem negatywnie wpływającym na obecny stan wyrobów azbestowych (pokryć dachowych i elewacji) był ich nieprawidłowy montaż (dotyczy to głównie terenów wiejskich), powodujący pękanie płyt oraz ich odkształcanie. Dodatkowym czynnikiem jest nieprzestrzeganie terminów konserwacji, a nawet całkowity brak konserwacji.

Czas użytkowania płyt azbestowo-cementowych (prawidłowo założonych i zamontowanych, pomalowanych farbą akrylową i konserwowanych co 5-7 lat) określony został na 30 lat. W Polsce wiele wyrobów jest użytkowanych średnio od 10 do 50 lat.

3.3.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Największe zagrożenie emisji szkodliwych dla zdrowia człowieka włókien azbestowych stwarza proces usuwania wyrobów zawierających azbest. Prace związane z usuwaniem azbestu muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub zminimalizować uwalnianie się azbestu do środowiska, tak aby nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń włókien azbestowych w powietrzu. Wymagania w zakresie usuwania tych wyrobów określone zostały szczegółowo w odpowiednich rozporządzeniach. Prace przy usuwaniu azbestu mogą prowadzić jedynie wykonawcy posiadający odpowiednie wyposażenie techniczne i zatrudniający przeszkolonych pracowników. Podczas prac mających na celu naprawę lub usunięcie wyrobów zawierających azbest wykonawca zobowiązany jest do umieszczenia tablic ostrzegawczych o rodzaju prowadzonych prac, odgrodzenia terenu prac oraz zastosowania odpowiednich środków technicznych w celu zmniejszenia emisji włókien azbestu. Istotne jest także takie prowadzenie prac, aby wyroby azbestowe usuwane były w całości, unikając ich złamania. Przy wykonywaniu takich prac konieczne jest także stosowanie sprzętu zabezpieczającego układ oddechowy i odpowiedniej odzieży ochronnej.

3.3.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. Odpady azbestowe mogą być deponowane jedynie na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do składowania odpadów azbestowych, na wydzielonych częściach składowisk odpadów niebezpiecznych oraz na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione zostały warunki techniczne dotyczące bezpiecznego składowania odpadów azbestowych. Jedynie odpady azbestowe o kodach 17 06 01* i 17 06 05* pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej mogą być składowane na składowiskach zlokalizowanych w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu z zabezpieczonymi ścianami bocznymi.

W celu zabezpieczenia przed emisją pyłów powierzchnię każdej kolejnej warstwy odpadów przykrywa się folią lub warstwą gruntu. Po zakończeniu eksploatacji składowiska (na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia) należy wypełnić je ziemią do poziomu terenu.

Na mocy ustaleń z negocjacji akcesyjnych istniejące składowiska, które nie spełniają wymagań dyrektywy powinny być zmodernizowane najpóźniej do 1 lipca 2012 r. Nowe składowiska odpadów azbestowych powinny spełniać wymagania konstrukcyjne dyrektywy z chwilą ich zakładania.

4. STAN 4 AKTUALNY W ZAKRESIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I GOSPODARKI ODPADAMI AZBESTOWYMI W GMINIE GÓRZYCA

4.1. Wprowadzenie

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. *w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska*, wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada takie informacje wojewodzie do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

Ponadto, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. *w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*, właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów i przygotowuje tzw. ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (ocena wg wzoru określonego w załączniku nr 1 do ww Rozporządzenia). W formularzu tym za pomocą odpowiedniej skali

punktowej określa się stopień pilności dokonania wymiany lub naprawy. Rozporządzenie określa trzy stopnie pilności: I - wymagana bezzwłoczna wymiana lub naprawa, II - ponowna ocena po roku oraz III - ponowna ocena w terminie do pięciu lat. Ocena jest przekazywana właściwemu organowi nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od jej sporządzenia. Pierwsza kontrola, o której mowa powyżej, powinna być wykonana w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ww rozporządzenia, tj. do 17 października 2004 r. Wykonane oceny są niekompletne i na ich bazie nie można oszacować ilości wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach na terenie województwa.

Na dzień 31 października 2006 roku do Gmina Górzycy przy udziale sołtysów dokonała spisu z natury ilości powierzchniowej płyt azbestowo – cementowych. W skali Województwa Lubuskiego tylko nieliczne gminy złożyły informacje odnośnie ilości wyrobów zawierających azbest oraz miejsc ich lokalizacji (dane dotyczą 2005 roku). Na ogólną liczbę 83 gmin wchodzących w skład województwa lubuskiego stosowne informacje zostały złożone jedynie przez 20 gmin. Dane odnośnie ilości wyrobów azbestowych i ich lokalizacji wraz ze wskazaniem stopnia pilności przekazane zostały także przez Nadleśnictwa (w sumie 12 nadleśnictw), niektóre zakłady z terenu województwa (21 zakładów) oraz 3 spółdzielnie mieszkaniowe.

4.2. Ilość wyrobów zawierających azbest

Jak już wcześniej powiedziano, inwentaryzacja ilości i stanu wyrobów zawierających azbest za 2005 rok jest niekompletna, ze względu na fakt, że nie została przygotowana na podstawie informacji od właścicieli, zarządców czy użytkowników materiały zawierające azbest. Została ona sporządzona przez pracowników Urzędu Gminy w Górzycy i wsparciu Sołtysów, którzy nie zawsze mieli dostęp do wszystkich obiektów i instalacji zawierających azbest. Pomimo iż widoczny jest postęp w inwentaryzowaniu i przepływie informacji, to jednak w dalszym ciągu duża część obiektów zawierających azbest pozostaje nie zinwentaryzowana jest to podyktowana niesłusznym strachem do ujawnienia dokładnych danych przez właścicieli, zarządców czy użytkowników. Z tego względu dla potrzeb gminnego „Programu...” dokonano szacunku ilości wyrobów zawierających azbest wg następujących grup, tj. budynki mieszkalne i inwentarskie, zakłady przemysłowe oraz rury azbestowo-cementowe.

4.2.1. Budynki mieszkalne i inwentarskie

Szacunki ilości wyrobów zawierających azbest znajdujących się w budynkach mieszkalnych i inwentarskich przedstawiono w układzie miejscowości. Należy podkreślić, że ta ilość wyrobów zawierających azbest jest największa i stanowi podstawę do identyfikacji skali problemu obecności wyrobów azbestowych na terenie gminy Górzycy.

Wstępem do przeprowadzenia oszacowań była analiza wszystkich dostępnych informacji dotyczących ilości budynków i budowli, gdzie stosowano wyroby zawierające azbest. Przede wszystkim są to budynki jednorodzinne, gospodarcze, inwentarskie (w tym fermy) oraz garaże posiadające pokrycia dachowe wykonane z wyrobów azbestowo-cementowych.

Średnia masa 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynosi: 12 kg dla eternitu falistego i 9 kg w przypadku eternitu płaskiego. Przy oszacowywaniu ilości płyt azbestowo-cementowych zabudowanych na budynkach mieszkalnych i inwentarskich przyjęto średnią masę 1 m² równą 11 kg, ze względu na brak szczegółowych danych o rodzaju tych płyt i w odniesieniu do wojewódzkiego programu.

Dane dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest zabudowanych w budynkach mieszkalnych i inwentarskich przedstawiono w układzie miejscowości (Tabela 1) zarówno w bezwzględnych wartościach jak i w przeliczeniu na jednostkę powierzchni.

Tabela nr 1 Szacowana ilość wyrobów zawierających azbest zabudowanych w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej i inwentarskich w poszczególnych miejscowościach gminy Górzycyca.

L.p	Powiat	Budynki mieszkalne		Budynki inwentarskie		Razem	
		m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg
1	Górzycyca	3807	41,88	9700	106,7	13507	148,58
2	Czarnów	900	9,9	7947	87,42	8847	97,32
3	Żabice	2146	23,61	10394	114,33	12540	137,94
4	Stańsk	740	8,14	2392	26,31	3132	34,45
5	Spudłów	420	4,62	1930	21,23	2350	25,85
6	Ługi Górzycyckie	96	1,06	2678	29,46	2774	30,52
7	Laski Lubuskie	288	3,17	10068	110,75	10356	113,92
8	Radówek	352	3,87	1593	17,52	1945	21,39
9	Pamięcin	1874	20,61	3313	36,44	5187	57,05
10	Owczary	408	4,49	617	6,79	1025	11,27
11	Żabczyn	0	0	2423	26,65	2423	26,65
Razem gmina		11031	121,35	53055	583,60	64086	704,95

Przeważająca większość płyt azbestowo-cementowych (ponad 95%). Znajdują się one przede wszystkim na budynkach o przeznaczeniu gospodarskim.

4.2.2. Rury azbestowo-cementowe

Brak jest dokładnych danych co do zastosowania rur azbestowo – cementowych w szczególności w wodociągach ze względu na brak dokumentacji technicznej tych obiektów.

Z informacji uzyskanych od byłych zarządców wodociągów zakłada się że na terenie gminy Górzycza jest około 1500 mb rur azbestowo-cementowych .

5. SKŁADOWISKA ODPADÓW AZBESTOWYCH

Jedyną stosowaną w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. W województwie lubuskim odpady azbestowe mogą być deponowane w wydzielonych kwaterach składowiska odpadów w Gorzowie Wielkopolskim – Chróścik, zarządzanym przez Regionalny Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o , ul. Małyszynska 180, 66-400 Gorzów Wlkp. – Chróścik.

Obecnie składowisko w Chróściku zaspokaja potrzeby pobliskich powiatów w zakresie przyjmowania odpadów azbestowych.

Ze względu na znaczny stopień wykorzystania kwatery na odpady niebezpieczne, gdzie składowane są odpady azbestowe, Zakład Utylizacji Odpadów uzyskał w dniu 22.05.2006r. pozwolenie na budowę kwatery do składowania odpadów azbestowych (Nr pozwolenia na budowę 206/06). Planuje się budowę tej kwatery w 2007 roku.

Kwaterna będzie miała powierzchnię 5 000 m², pojemność składowania 30 000 m³.

Tabela nr 2 Charakterystyka składowiska w Gorzowie Wlkp. - Chróścik (stan na 30.11.2006 r.), wg ankiety na potrzeby Programu Wojewódzkiego,

Numer decyzji lokalizacyjnej	RPiIM.VIII-7331/35/96
Data wydania decyzji lokalizacyjnej	23.01.1996
Numer pozwolenia na budowę	RPiIM.VIII-7351/438/T-391/96
Data wydania pozwolenia na budowę	23.09.1996
Numer decyzji zezwalającej na użytkowanie	ANB.VIII-7358/66/98 GAB/B-7352/26/99/KŁ
Data wydania decyzji zezwalającej na użytkowanie	15.07.1998, 30.08.1999
Data rozpoczęcia eksploatacji	01.1999
Powierzchnia docelowa składowiska w ha	0,4
Pojemność docelowa składowiska w m ³	800
Rodzaj składowiska: komunalne/przemysłowe	K/P
Czy jest wydzielona kwatera do skład. odpadów niebezp. – wymiary	TAK
Rodzaje odpadów niebezp. składowanych w wydzielonej kwaterze	Zgodnie z decyzjami dostępnymi na stronie www.zuo-gorzow.pl
Przeгляд ekologiczny- rok ostatniego przeglądu	-
Instrukcja eksploatacji wysypiska (tak, nie)	TAK
Dotychczasowe nagromadzenie w Mg (na dzień: 30.11.2006)	1 200

Dotychczasowe nagromadzenie w m3 (na dzień: 30.11.2006.)	413
Przewidywany okres eksploatacji (podać rok)	2007 r.1
Pojemność wykorzystana ogółem [m3]	ok. 700
Numer decyzji o strefie / Data wydania decyzji o strefie	- / -
Szerokość strefy w m / Szerokość zieleni izolacyjnej	- / -
Typ uszczelnienia i wymiary [naturalne / sztuczne]	sztuczne
Ogrodzenie	TAK
Kompaktor- typ i ilość / Spychacze- typ i ilość	1 / -
Inny sprzęt- typ i ilość	Ładowarki x 3, C-914 + HDS. x 1
Waga-typ i ilość	Waga samoch. płytowa, typ P35
Brodzik	NIE /płytowa myjka samochodowa/
Piezometry- ilość	7
Czy stosuje się segregację odpadów- jakie odpady	TAK, odpady komunalne
Boksy na wysegregowane odpady- ilość	6
Prasy, belownice, etc	dwie prasy do surowców typu PR60Ta nacisk 60Mg, prasa do odpadów o nacisku 100Mg
Ujęcie odcieków- rodzaj	Zbiornik ewaporacyjny
Ujęcie biogazu- rodzaj	Kominki odgazowujące
Wykorzystanie biogazu- moc agregatorów	brak
Monitoring (monitorowane elementy środowiska)	Wody podziemne, powietrze, gaz składowiskowy, gleba, odcieki, skład masy i struktury składowiska, stopień osiadania składowiska opady atmosferyczne

6. PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH

6.1. Założenia Programu

Proces usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami krajowego programu, powinien być zakończony w 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych. Zatem tak długotrwałe zadanie (licząc od 2006 roku ok. 26 lat), a także brak kompletnej i rzetelnej inwentaryzacji ilości wyrobów zawierających azbest występujących w gminy Górzycza wymaga stworzenia ramowej strategii w tym zakresie.

Ze względu na fakt, że azbest spożyty w wodzie nie jest szkodliwy dla zdrowia człowieka, przyjęto że niniejszy program nie będzie dotyczył rur azbestowo-cementowych występujących w instalacjach ziemnych. Zastępowanie tych rur wyrobami bezazbestowymi następować będzie sukcesywnie w ramach np. modernizacji sieci wodociągowej.

Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za programem krajowym i wojewódzkim, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy, tj.

- okres I: lata 2007-2012
- okres II: lata 2013- 2022
- okres III: lata 2023-2032

Okres I obejmuje 6 lat, a następne po 10 lat. Jednak taki podział zapewnia zgodność z programem krajowym, wojewódzkim i ułatwi ocenę realizacji programu gminnego w odniesieniu do programu wojewódzkiego i krajowego.

6.1.1. Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia oraz pojemności potrzebna do ich składowania

Do oszacowania ilości wyrobów zawierających azbest przyjmujemy wyroby zawierające azbest znajdujące się w budownictwie w szczególności płytach cementowo – azbestowych.

Zgodnie z Tabelą 1 szacunkowa ilość wyrobów zawierających azbest zabudowana w postaci płyt dachowych w budynkach mieszkalnych i inwentarskich wynosi ok. 704,95 Mg.

W Tabeli 3 przedstawiono ilość wyrobów zawierających azbest przewidywaną do usunięcia do 2032 roku (z podziałem na trzy okresy) oraz konieczną pojemność składowisk niezbędnej do jej złożenia.

Tabela nr 3 Ilość wyrobów zawierających azbest przewidziana do usunięcia oraz konieczna pojemność składowisk

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Lata		
			2007-2012	2013-2022	2023-2032
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest (kody: 17 06 01, 17 06 05) przewidziana do usunięcia	Mg	162,60	271,17	271,18
2.	Objętość odpadów azbestowych przewidziana do składowania w pakietach*	m ³	154,47	257,61	257,62
3.	Konieczna pojemność składowisk do składowania odpadów azbestowych (z uwzględnieniem przesyпки)**	m ³	211,38	352,52	352,53
4.	Obecna niewykorzystana pojemność składowisk (wolna do składowania od 2007 roku), składowisko Chróścik	m ³	100	-	-
5.	Dodatkowa potrzebna pojemność składowisk	m ³	211,38	352,52	352,53

* przyjęto, że 1 tona odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach ma objętość 0,95 m³.

** przyjęto, że 1 tona odpadów azbestowych w pakietach lub na paletach zajmuje na składowisku 1,3 m³ z uwzględnieniem koniecznej przesyпки.

„Sumaryczna dodatkowa pojemność składowisk (w perspektywie do 2032 r.) wynosi ok. 203 tys. m³, co daje powierzchnię ok. 2,9 ha (np. 3 składowiska o powierzchni ok. 1 ha, lub 6 kwater o pojemności ok. 0,5 ha). Potrzeby te są prawie identyczne z wyliczeniami przeprowadzonymi w ramach krajowego „Programu...”, gdzie w okresie od 2003 - 2032 roku wskazano potrzebę budowy 3 składowisk o pow. ok. 1 ha.

Jak już wcześniej powiedziano, ZUO w Gorzowie Wlkp. – Chróścik, planuje w 2007 roku budowę kwatery na odpady azbestowe o pojemności składowania 30 tys. m³ (pow. 0,5 ha). Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że kwatera ta pokryłaby zapotrzebowanie w okresie 2007 – 2012 dla powiatów północnej części województwa lubuskiego” w tym dla gminy Górzycy.

6.2. Założenia w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej

Zgodnie z zastosowaną powyżej analogią podziału okresu realizacji programu na trzy podokresy w Tabeli 4 przedstawiono założenia przewidywane do osiągnięcia w tych trzech podokresach.

Tabela nr 4 Założenia do osiągnięcia w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Lp.	Okres	Cele
Nadrzędny cel Programu: Usunięcie wyrobów azbestowych z terenu gminy Górzycza i ich bezpieczne unieszkodliwienie		
1.	Lata 2007-2012	Analiza dotychczasowej inwentaryzacji i jej ciągła aktualizacji pod względem produktów zawierających azbest
		Podnoszenie świadomości mieszkańców gminy w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz informowanie o negatywnym oddziaływaniu zarówno na nich samych jak i środowisko
		Usunięcie ok. 23 % aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów azbestowych
2.	Lata 2013-2022	Usunięcie ok. 61% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwienie odpadów azbestowych
3.	Lata 2023-2032	Bezpieczne usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu województwa i unieszkodliwienie odpadów azbestowych

6.3. Koszty wdrożenia programu

Koszty wdrożenia programu w celu ujednoczenia danych w skali województwa przyjęto wytyczne zastosowane przy tworzeniu programu wojewódzkiego. Poniżej zostaną podane koszty usunięcia, unieszkodliwienia i pokrycia obiektów z których zdjęto wyroby azbestowe w odniesieniu do trzech podokresów i ilości przewidzianych do likwidacji w odniesieniu do takiego podziału.

Tabela nr 5. Koszty usunięcia płyt a-c i ich wymiany na bezazbestowe w latach 2007-2032

L.p.	Wyszczególnienie	Jedn.	Lata		
			2007-2012	2013-2022	2023-2032
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest (kody: 17 06 01, 17 06 05) przewidziana do usunięcia	Mg	162,60	271,17	271,18
Usunięcie płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem					
2.	Powierzchnia płyt a-c przewidzianych do usunięcia	m ²	1788,6	2982,87	2982,98
3.	Koszty usunięcia płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem	zł.	56 877,48 ¹	109 471,33 ²	123 495,37 ³
Nowe pokrycia					
4.	Koszty nowego pokrycia	zł.	75 836,64 ⁴	145 862,34 ⁵	164 660,50 ⁶
Sumarycznie		zł.	132 714,12	255 333,67	288 155,87
W okresie 2007-2032		zł.	676 203,66		

Usuwanie płyt a-c:

- ¹ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 31,8 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,02)
² - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 36,7 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,015)
³ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 41,4 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,01)

Nowe pokrycia:

- ⁴ - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 42,4 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,02)
⁵ - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 48,9 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,015)
⁶ - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 55,2 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,01)

Na realizację przedsięwzięć pozainwestycyjnych na cały okres programowy zakłada się przeznaczenie kwoty 10 000,00 zł w szczególności na materiały informacyjne zarówno w prasie lokalnej jak również ulotki i plakaty.

6.4. Harmonogram rzeczowy realizacji zadania

Tabela nr 6 Przedstawia harmonogram rzeczowy realizacji zadań w ramach programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Górzycyca

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Opracowanie Zarządzenia Wójta Gminy Górzycyca w sprawie warunków dofinansowania działań polegających na usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest z budynków, budowli i instalacji.	I kwartał 2008
2.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest	2008 - 2012
3.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	2007 - 2032
4.	Monitoring i ocena realizacji programu w ramach Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami	2007 - 2032

6.5. Możliwości finansowe realizacji programu

Podstawowymi a zarazem istotnymi źródłami finansowania programu a raczej realizacji zakładanych w nim celów będą miały środki pochodzące z krajowych funduszy celowych tj:

- Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Górzycyca, ul. 1 Maja 1, Górzycyca
- Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Słubicach, ul. Piłsudskiego 20, Słubice
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze, ul. Kożuchowska 4, Zielona Góra

Dodatkowo będzie można wspierać się środkami unijnymi w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 (LRPO) oraz ze środków

Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich poprzez realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW).

W Lubuskim Regionalnym Programie Operacyjnym będzie można wnioskować w ramach priorytetu III i V

- III Priorytet: Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego

Typ kwalifikujących się projektów:

- Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania ryzyku

V Priorytet: Rozwój Lokalny i współpraca terytorialna

Typ kwalifikujących się projektów:

- Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich możliwe będzie wsparcie zgodne z działaniami Osi Priorytetowej 1 w zakresie modernizacji gospodarstw rolnych.

Każda gmina może przygotować wstępnie i złożyć wniosek o dofinansowanie planowanych prac do właściwego terytorialnie Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W planach wydatków Powiatowych Funduszy zostaną przeznaczone środki na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów azbestowych. W przypadku gmin, w których proces usuwania azbestu stanowić będzie istotny problem Wójt może wystąpić także do WFOŚiGW o dofinansowanie.

Przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące wymiany płyt a-c na bezazbestowe będą pokrywane w znacznej części przez osoby prywatne (ok. 55%) i właścicieli /zarządców tych obiektów (ok. 40%), z małym udziałem innych źródeł.

Koszty realizacji przedsięwzięć pozainwestycyjnych będą pokrywane zgodnie z tym kto jest odpowiedzialny za ich realizację, a w części dotyczącej kampanii uświadamiających również z budżetu państwa czy funduszy ekologicznych.

6.6. ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA „PROGRAMEM...”

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Górzycy będzie zarządzany przez Wójta Gminy Górzycy przy współpracy z właścicielami, użytkownikami, zarządcami obiektów i instalacji zawierających azbest. Wójt Gminy również będzie sprawował monitoring nad realizacją „programu ...” przedkładając corocznie Radzie Gminy informację z realizacji założeń programu.

Do zadań Wójta Gminy należy:

- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami oraz wprowadzenie regulaminu od dnia 01 stycznia 2009r w sprawie wydatkowania środków z gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej z przeznaczeniem na jednorazowe dotacje związane z utylizacją odpadów zawierających azbest na terenie Gminy Górzycy w zakresie określonym w załączniku nr 4.

- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”.

Do zadań rady gminy należy:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych organu wykonawczego gminy z realizacji zadań „Programu ..”

8. PODSUMOWANIE

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminę forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urządzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich

wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją usuwaniem azbestu. Przewidujemy, że w następnych latach Gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

WYKAZ

Wykaz podmiotów zajmujących się demontażem wyrobów azbestowych na terenie powiatu ślubickiego posiadających decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi wydane przez Starostę Ślubickiego.

Lp.	Nazwa przedsiębiorcy	Rodzaj prowadzonej działalności
1	„AMBROŻY” Sp. z o.o. ul. Meissnera 1/3 03 – 982 Warszawa	demontaż wyrobów azbestowych
2	BUDROOF S.C Al. Zjednoczenia 102 65 – 021 Zielona Góra	demontaż wyrobów azbestowych
3	EKO – MIX ul. Grabiszyńska 163 50 – 950 Wrocław	demontaż wyrobów azbestowych
4	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Reguły 05-816 Michałowice	demontaż wyrobów azbestowych
5	GAJAWI P.P.H.U. Gabriel Rogut ul. Odyńca 24 93-150 Łódź	demontaż wyrobów azbestowych
6	TRANSPORT-METALURGIA Sp. z o.o. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	demontaż wyrobów azbestowych i utylizacja na składowisku w Radomsku
7	P.H.U. JUKO ul. 1 Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski	demontaż wyrobów azbestowych
8	Zakład Usług Technicznych ZAK ul. Kutrzeby 1/35 66-400 Gorzów Wlkp.	demontaż wyrobów azbestowych
9	AZ-EKO S.C. ul. Lwowska 25/109 65-225 Zielona Góra	demontaż wyrobów azbestowych
10	Zakład Budowlany Wojciech Kolendo ul. Grunwaldzka 28 69-108 Cybinka	demontaż wyrobów azbestowych

11	P.P.H.U. ABBA EKOMED ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	demontaż wyrobów azbestowych
12	Usługi Remontowo – Budowlane Roman Dębicki ul. Słoneczna 4 Jenin 66 – 450 Bogdaniec	demontaż wyrobów azbestowych
13	Algader Hofman Sp. z o.o. ul. Wólczańska 133, budynek 11B 01-919 Warszawa	demontaż wyrobów azbestowych
14	Spe-Bau Sp. z o.o. ul. Mielecka 21/1 53 – 401 Wrocław	demontaż wyrobów azbestowych
15	AM Trans Progres Sp. z o.o. ul. Sarmacka 7 61 – 616 Poznań	demontaż wyrobów azbestowych
16	„CARO” Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu ul. Zamoyskiego 51 22 – 400 Zamość	demontaż wyrobów azbestowych
17	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT ul. Żurawia 24/7 00 – 515 Warszawa	demontaż wyrobów azbestowych
18	Przedsiębiorstwo REMUD – ZREMB ul. Fabryczna 12 66 – 400 Gorzów Wlkp.	demontaż wyrobów azbestowych
19	EKOCHEM EKOSERVICE Sp. z o.o. ul. Kościuszki 99 90 – 441 Łódź	demontaż wyrobów azbestowych
20	Przedsiębiorstwo Budowlano Usługowe „LECHBUD” Sp. z o.o. ul. A. Struga 82B 70 – 777 Szczecin	demontaż wyrobów azbestowych
21	„ALBEKO” Sieger Sp.J. 87-510 Kotowy Gmina Skrwilno	demontaż wyrobów azbestowych
22	„MULTI TECH” 72 – 005 Przeclaw 66/5	demontaż wyrobów azbestowych
23	Firma Produkcyjno – Usługowo – Handlowa „RICARDO” Ryszard Droszcz ul. Górnicza 35 59 – 900 Zgorzelec	demontaż wyrobów azbestowych
24	Firma Remontowo – Budowlana „UTIL”	demontaż wyrobów

	Stanisław Zaćlona Ryczówek ul. Dolna 8 32 – 310 Klucze	azbestowych
25	„AKANOVA” ul. Ostrowska 42 63-430 Odolanów	demontaż wyrobów azbestowych
26	Firma „AZBE” Jacek Gramera ul. Konstruktorów 36/15 65-119 Zielona Góra	demontaż wyrobów azbestowych
27	Firma Handlowo – Usługowa „BAZA” ul. 3 – go Lutego 50 66 – 436 Słońsk	demontaż wyrobów azbestowych
28	MULTI TECH” Przeclaw 66/5 72 – 005 Przeclaw	demontaż wyrobów azbestowych
29	P.H.U. „RAFCHEM” Rafał Usiński ul. Górnicza 86/5 51 – 136 Wrocław	demontaż wyrobów azbestowych
30	„P.W. TAKO” Sp. z o.o. ul. Batalionów Chłopskich 2 42 – 680 Tarnowskie Góry	demontaż wyrobów azbestowych
31	EXITO” Grzegorz Marekul. ul. Bema 9B/20 66-400 Gorzów Wlkp.	demontaż wyrobów azbestowych

**Urząd Gminy Górzycy
Stanowisko Gospodarki Wodnej
i Ochrony Środowiska
ul. 1 Maja 1
69-113 Górzycy**

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH
WYKORZYSTYWANIA**

(opracowana na podstawie art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska /Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.²⁾/ oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest / Dz.U.03.192.1876 /).

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik*):

a) osoba prawna - nazwa, adres .....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....

3. Tytuł własności .....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....

5. Ilość (m², tony)³⁾ .....

6. Termin rozpoczęcia eksploatacji wyrobu : .....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

- a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu .....
- b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji .....

8. Inne istotne informacje o wyrobach 4)

.....

.....
(podpis)

Data .....

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

**Urząd Gminy Górzycza
Stanowisko Gospodarki Wodnej
i Ochrony Środowiska
ul. 1 Maja 1
69-113 Górzycza**

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾,
KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE**

(opracowana na podstawie art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska /Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.2/ oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest / Dz.U.03.192.1876 /).

1. Miejsce, adres .....

2. Właściciel/zarządca*):

a) osoba prawna - nazwa, adres, ...

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....

3. Tytuł własności .....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....

5. Ilość (m², tony)³⁾ .....

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów .....

7. Planowane usunięcia wyrobów: .....

- a) sposób .....
- b) przez kogo .....
- c) termin .....

8. Inne istotne informacje⁴⁾ .....

.....

.....

(podpis)

Data .....

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Zasady dofinansowania zadań związanych z utylizacją azbestu ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na terenie Gminy Górzycyca.

§ 1. 1. Zasady wspierania przedsięwzięć zmierzających do poprawy środowiska przez kontrolowaną utylizację odpadów budowlanych zawierających azbest, pochodzących z rozbiórki obiektów budowlanych głównie z pokryć dachowych.

2. Dofinansowanie dotyczy częściowego zwrotu wydatków poniesionych na utylizację odpadów budowlanych zawierających azbest, pochodzących z rozbiórki obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie Gminy Górzycyca.

§ 2 Warunkiem otrzymania dofinansowania jest:

1. rzeczywista likwidacja odpadów zawierających azbest, poprzez ich unieszkodliwienie polegające na ich składowaniu na składowisku posiadającym zezwolenie na przyjmowanie odpadów niebezpiecznych,
2. wpisanie obiektu budowlanego do ewidencji azbestu prowadzonej przez Gminę Górzycyca.

§ 3.1. Ilość środków przeznaczonych na dofinansowanie przedsięwzięcia z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej będzie określona w uchwale budżetowej na dany rok budżetowy.

2. Wnioski będą realizowane do momentu wyczerpania się środków przeznaczonych na ten cel w uchwale budżetowej. W przypadku większej ilości wniosków realizacja ich nastąpi w roku następnym.

3. Datą decydującą o uprawnieniu do otrzymania w danym roku budżetowym wyżej wymienionego dofinansowania jest data przedłożenia w Urzędzie Gminy:
1. faktury potwierdzającej fakt poniesienia kosztów za przyjęcie azbestu na składowisku odpadów, nie później niż do 15 grudnia danego roku,
  2. karty przekazania odpadów zawierających azbest.

§ 4. 1. Wnioskodawca może uzyskać dofinansowanie w wysokości .....zł brutto za unieszkodliwienie każdego 1Mg odpadów zawierających azbest, lecz nie więcej niż .....zł brutto (słownie: ..... tysiące złotych)

2. Wnioskodawca może ubiegać się o otrzymanie dofinansowania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej tylko jeden raz.

§ 5 Po dokonaniu unieszkodliwienia Wnioskodawca składa do Wójta Gminy Górzycy wnioski o dofinansowanie przedsięwzięcia wraz z następującymi dokumentami:

1. kartą przekazania odpadów,
2. fakturą potwierdzającą poniesione koszty na unieszkodliwienie odpadów – azbestu,
3. dokumentem potwierdzającym tytuł prawny do nieruchomości, na której znajduje się budynek mieszkalny lub gospodarczy, z którego zostało usunięte pokrycie dachowe zawierające azbest,
4. dokumentem potwierdzającym, że demontażu dokonała firma posiadająca stosowne zezwolenie,
5. kopią pozwolenia na budowę bądź zgłoszenia zezwalającego na wymianę pokrycia dachowego, wydanego przez Wydział Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Słubicach.

§ 7. 1. O możliwości dofinansowania decyduje data złożenia wniosku.

2. Po zweryfikowaniu wniosku pod względem formalnym, komisja powołana przez Wójta przeprowadzi wizję lokalną, na podstawie której protokólnie stwierdzona zostanie wiarygodność danych przedstawionych we wniosku.
3. Protokół stanowić będzie podstawę do sporządzania stosowanej umowy z wnioskodawcą.

§ 8 Wnioski podlegają zaopiniowaniu przez Stanowisko Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska.

§ 9 Stanowisko Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska opiniuje złożone wnioski oraz proponuje wysokość kwoty do zwrotu, uwzględniając warunki określone w regulaminie, a także wielkość przewidzianych w budżecie Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej środków na ten cel. Wyliczona kwota dotacji podlega zaokrągleniu do pełnej złotówki.

§ 10 Wójt Gminy, na podstawie przedłożonych dokumentów podejmuje decyzję w sprawie zwrotu części poniesionych kosztów utylizacji azbestu.

§ 11 Zwrot części poniesionych kosztów utylizacji azbestu, następuje na podstawie umowy zawartej z wnioskodawcą.

§ 12 Dotacje przyznawane są w kolejności składania prawidłowo wypełnionych i kompletnych wniosków, w przypadku wyczerpania funduszy przewidzianych na dany rok, wypłata dotacji nastąpi w roku następnym przy zachowaniu kolejności zgłoszeń.

§ 13 Wnioskodawca zobowiązany jest do uregulowania w Urzędzie Skarbowym ewentualnych spraw podatkowych związanych z otrzymanym dofinansowaniem.

§ 14 Wypłata przyznanej dotacji dokonywana będzie w kasie Urzędu Gminy Górzycy, bądź zostanie przekazana na wskazane przez wnioskodawcę jego konto bankowe.

§ 15 Dofinansowanie dotyczy utylizacji azbestu dokonanych po dniu wejścia niniejszego regulaminu.

**WNIOSEK
O CZĘŚCIOWY ZWROT KOSZTÓW UTYLIZACJI ODPADÓW
BUDOWLANYCH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST**

Nazwisko i imię .....

Adres .....

Telefon .....

NIP: .....

Nr konta bankowe:.....

Proszę o przyznanie dotacji na częściowe pokrycie kosztów utylizacji odpadów zawierających azbest
podać rodzaj

.....

Wnioskodawca jest właścicielem:

- (...) budynku mieszkalnego
- (...) lokalu użytkowego
- (...) budynku gospodarczego itp.

Do wniosku załączam:

1. pozwolenie budowlane na wymianę pokrycia dachowego bądź prawomocne zgłoszenie wymiany pokrycia dachowego,
2. oryginał faktury potwierdzającą poniesione koszty utylizacji,
3. kartę przekazania odpadów,
4. dokument potwierdzający posiadane zezwolenie przez firmę dokonującą demontażu,
5. aktualny odpis zwykły z księgi wieczystej lub wypis z rejestru gruntów (w przypadku własności).

..... , dn. .... r.

(miejscowość)

.....

(podpis)

* - postawić „x” przy właściwej odpowiedzi.